

EU2022.CZ

ESPO

Co-funded by
the European Union
Interreg

VÝSTUPY STUDIE

Podnikatelsky orientovaná regionální správa

Společenské inovace přesahující
geografické hranice

Program ESPON konstatuje, že některé regionální orgány veřejné správy vykazují podnikatelské chování, když usilují o sociální a environmentální přínosy pro své obyvatelstvo. V prostředí s nedostatkem inovací se dočasně spojují s inovátory ze soukromého sektoru z regionů s vyšším potenciálem pro společenský tok know-how, přebírají externí know-how a obohacují své regionální trhy novými příležitostmi. Tyto příležitosti jsou identifikovány lokálními firmami, které na ně následně reagují opatřeními zvyšujícími společenskou hodnotu na regionálních trzích.

Regionální orgány tak vystupují jako podnikatelé, aniž by přebíraly roli podniků. To znamená, že orgány veřejné správy shromažďují a syntetizují informace rozložené v prostoru, čase a typech právních subjektů tak, aby získaly sociální, ekonomickou a environmentální hodnotu pro své obce. To je zásadní rozdíl oproti tradičním inovačním politikám. Ne každý region je předurčen k tomu, aby vytvářel společenské inovace, ale každý region je schopen využít existující společenské inovační toky a znovu využít získané know-how ve prospěch obyvatelstva, přičemž se přizpůsobí prostorovým a strukturálním podmínkám. To je podstata podnikatelského jednání – vytváření společenské hodnoty z podhodnocených a/nebo neuznaných zdrojů prostřednictvím přístupu k prostorově externímu know-how provázenému společenskou hodnotou.

TATO PUBLIKACE OSLOVUJE:

- Tvůrce regionálních politik, kteří vytvářejí a uplatňují politiky ve strukturálně a socioekonomicky zranitelných regionech, zejména v těch, které nemají dobře zavedeny regionální inovační systémy.
- Orgány EU, národní a regionální orgány, které se zabývají inovacemi, transformační, experimentální a prediktivní správou.
- Programátory a příjemce programu Horizon Europe.
- Regionální orgány se zkušenostmi s rámcovými programy EU pro výzkum a inovace i bez nich.
- Manažery regionálních inovačních strategií RIS3 a budoucí manažery S4+.
- Orgány, které realizují pilotní projekty Partnerství pro regionální inovace.
- Programy Interreg a jejich uživatele.

Územní soudržnost, inovace a zaostávající regiony

Během českého předsednictví v Radě EU v roce 2022 se Česká republika v oblasti územní soudržnosti a městské agendy zaměřuje na regionální inovační kapacitu, tedy schopnost regionů vytvářet inovativní prostředí a inovativní přístupy k regionálnímu rozvoji.

Tyto priority byly zvoleny v kontextu jedné z pěti průřezových stěžejních oblastí českého předsednictví, konkrétně strategické odolnosti evropské ekonomiky. Celkovými cíli českého předsednictví je co nejvíce přispět k vytvoření podmínek pro bezpečnost a prosperitu EU a najít správnou kombinaci politik, která zajistí mír na našem kontinentu, povede EU k dlouhodobému cíli zelené a digitální transformace a zároveň jí umožnit účinně řešit bezpečnostní, energetické a humanitární výzvy, které částečně vyplývají z pandemie COVID-19 a války v Evropě. České předsednictví se inspirovalo jedním z projevů bývalého prezidenta Václava Havla, v němž se zamýšlel nad budoucností Evropy. Svůj projev nazval „Evropa jako úkol“ a vyzval Evropany, aby znovu objevili svou odpovědnost za globální environmentální, sociální a ekonomické problémy. Územní soudržnost je prioritou od roku 2010, kdy byla v Lisabonské smlouvě (článek 2) zavedena jako oficiální cíl EU vedle soudržnosti hospodářské a sociální. Na Ministerstvu pro místní rozvoj ČR si uvědomujeme, že pokud chceme dosáhnout územní soudržnosti, musíme společně s dalšími ministerstvy vytvářet politiky, které odrážejí specifické potřeby a výzvy různých regionů, zejména těch zaostávajících.

Česká vláda se zavázala pomáhat hospodářsky a sociálně slabým regionům a hledat způsoby, jak zvýšit jejich rozvojový potenciál. Je dobře známo, že existuje úzká souvislost mezi ekonomickou výkonností a inovacemi. Je proto logické hledat způsoby, jak posílit využívání inovací v zaostávajících regionech a uvolnit tak nevyužitý potenciál těchto území.

Během českého předsednictví se zaměřujeme na možnou roli společenských inovací při pomoci zaostávajícím regionům. Zapojili jsme Evropské seskupení pro územní spolupráci programu ESPON, aby nám pomohlo zjistit, jak mohou zaostávající regiony využít inovace. Společně s tímto uskupením jsme realizovali studii nazvanou „Podnikatelsky orientovaná regionální správa“.

Studie se zaměřila na to, že evropské regiony vykazují výrazné rozdíly ve vztahu ke své inovační kapacitě, a to jak z hlediska rozvoje inovací, tak co do využívání sociálních, ekonomických a environmentálních přínosů inovací. Zatímco první z těchto faktorů souvisí s kvalitou regionálních inovačních systémů, druhý je prostorově nezávislý. Studie se zaměřila na posouzení a vysvětlení schopnosti využívat inovace a naznačila, že regionální správa může být schopna navázat spojení s regiony s vyšší výkonností v meziregionálních odvětvových inovacích, osvojit si externí know-how a přinést regionálním trhům nové příležitosti.

Musíme si zkrátka uvědomit, že nejen státy, ale i regiony jsou důležitými aktéry při podpoře inovací a že potřebujeme angažované místní a regionální lídry, kteří propojí všechny relevantní aktéry inovačních ekosystémů a umožní využití inovací.

PhDr. Ivan Bartoš, Ph.D.
místopředseda vlády pro digitalizaci
ministr pro místní rozvoj ČR

1

Politické výzvy

České předsednictví Rady EU 2022 se zaměřilo na identifikaci politik a postupů, které pomáhají regionům využívat sociální, ekonomické a environmentální přínosy inovací bez ohledu na to, kde vznikají. Zejména strukturálně postižené a socioekonomicky zranitelné regiony [Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+] vyžadují nové přístupy, které jim umožní využít potenciál inovací prospěšných regionálnímu rozvoji. Na žádost Ministerstva pro místní rozvoj ČR provedl ESPON studii kladoucí důraz na roli regionálních orgánů při vyrovnávání inovační nerovnováhy napříč územními a organizačními hranicemi.

Ve světle Zelené dohody EU a asymetrických prostorových dopadů opatření souvisejících s dekarbonizací evropských regionálních ekonomik vzrostl význam regionální inovační kapacity v politice územní soudržnosti. Sociální, ekonomické a environmentální přínosy inovací se však v jednotlivých evropských regionech výrazně liší. Samotné prostorové výhody a stupeň pokročilosti regionálních inovačních systémů nemohou tyto rozdíly zdůvodnit. Některé regiony jsou schopny skokového rozvoje, zatímco jiné, včetně těch s tradičními regionálními inovačními systémy, stagnují [ESPON Technological Transformation & Transitioning of Regional Economies, 2020]. Dosavadní výzkum zejména postrádá identifikaci role veřejných orgánů při objasňování rozdílné míry sociálních, ekonomických a environmentálních přínosů inovací.

Studie přináší nové poznatky, které jsou podkladem jak pro nový evropský program inovací, tak pro politiku soudržnosti EU. Zjištění mají značný přínos pro tvorbu regionální politiky, zejména v kontextu nové generace strategií RIS3 přizpůsobených cílům udržitelného rozvoje, politik rozvoje podnikání podporovaných ESIF, veřejných zakázek v oblasti inovací, rozvoje otevřené veřejné správy a otevřených dat, programu Horizon Europe a dalších postupů spolupráce a otevřených inovací veřejných orgánů. Nejdůležitější je, že studie přináší důkazy pro podporu nového slibného politického modelu známého jako Partnerství pro regionální inovace, který společně vypracovaly Výbor regionů a Společné výzkumné středisko Evropské komise.

Studie programu ESPON vychází z myšlenek o podnikatelském státě, které přinesla Mariana Mazzucato, profesorka ekonomie inovací a veřejné hodnoty na University College London, jejíž práce byla klíčová při formování nové politiky EU v oblasti inovací založené na konkrétních úkolech.

... pokud se hodnoty vytvářejí kolektivně, pak by se ti, kteří se rozhodnou pro kariéru ve veřejném sektoru, měli naučit myslet nestandardně a být podnikaví. Ale to se neděje. Místo toho se tvůrci veřejné politiky a úředníci začali považovat nikoli za tvůrce hodnot, ale v lepším případě za pouhé opraváře trhu, v horším případě za brzdu tvorby hodnot.

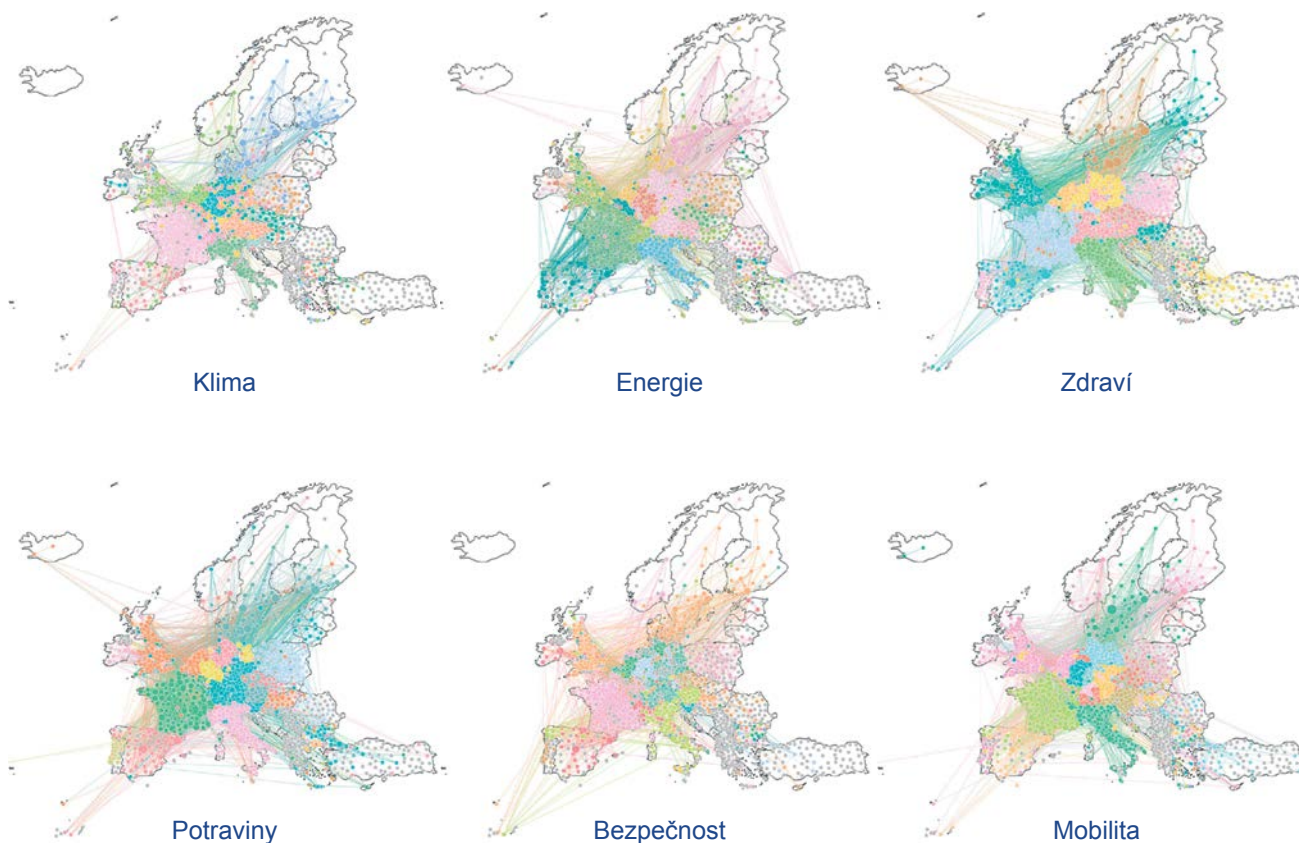
... Stát musí být vůdčí silou – ne napravováním selhání trhu, ale aktivním vytvářením a formováním (nových) trhů...

Mariana Mazzucato, *The Entrepreneurial State*

Stát je považován za „bandáž“ selhání trhu [Mazzucato, 2015], stará se o veřejné statky a reguluje negativní externalitu. Klasické chápání inovací jako veřejného statku, které vede k nedostatečným soukromým investicím do inovací a promítá se do oblastí fiskální politiky, jakými jsou dotace a daňové pobídky pro výzkum a vývoj, se uplatňuje od 50. let 20. století a zůstává platné dodnes [Evropská komise, 2020]. Mazzucato [2015] zpochybňuje toto chápání jako sebeaplňující se proroctví množstvím důkazů o transformačních technologických inovacích vytvořených státními subjekty jako reakce na rostoucí společenské výzvy, zejména v oblastech změny klimatu, energetiky, zdraví a mobility.

V centru pozornosti studie programu ESPON jsou společenské výzvy, přesněji tzv. „Velké společenské výzvy“, které jsou již dlouho zohledňovány ve strategických nadnárodních politikách, jakými jsou Agenda 2030 pro udržitelný rozvoj OSN, Lundská deklarace z roku 2015 a Pařížská dohoda, a stále častěji se o nich diskutuje ve výzkumu managementu [Voegtlin et al., 2022; George et al., 2016]. Strategické debaty o společenských výzvách nabývají na významu v evropských inovačních i regionálních politikách. Patří sem práce expertní skupiny na vysoké úrovni pro hospodářský a společenský dopad výzkumu a inovací, která poskytuje Evropské komisi poradenství v oblasti transformačních inovačních politik, Nový evropský program inovací a Partnerství pro regionální inovace. Společenské výzvy vyžadují transformační změny, které již více než deset let formují novou vrstvu inovační politiky [Schot and Steinmueller, 2018], kterou lze označit jako společenské inovace [Lehtola, V. V. a Stähle, 2014].

Studie programu ESPON je založena především na pozorováních z pilíře „Společenské výzvy“ rámcového programu EU pro výzkum a inovace Horizon 2020 a na

Obr. 1: Síť meziregionálních inovačních toků s technologickými prvky relevantními pro oblast klimatu, energetiky, zdraví, potravin, bezpečnosti a mobility v letech 2014–2021

patentových údajích z PATSTAT Global. V kontextu této studie jsou společenské výzvy chápány jako výzvy, které spadají pod pilíř „Společenské výzvy“ programu Horizon 2020 a které jsou buď technologicky podmíněné, nebo jsou technologiemi ovlivněné [Frietsch et. al., 2016].

- Opatření v oblasti klimatu, životního prostředí, účinného využívání zdrojů a surovin (KLIMA)
- Bezpečná, čistá a účinná energie (ENERGIE)
- Zdraví, demografické změny a dobré životní podmínky (ZDRAVÍ)
- Potravinové zabezpečení, udržitelné zemědělství a lesnictví, mořský a námořní výzkum a výzkum vnitrozemských vod a bioekonomika (POTRAVINY)
- Bezpečná společnost – ochrana svobody a bezpečnosti Evropy a jejích občanů (BEZPEČNOST)
- Inteligentní, ekologická a integrovaná doprava (MOBILITA).

Program ESPON se hlásí k argumentům, které stojí za podnikatelským státem, ale je otázkou, zda podnikatelská schopnost ve veřejné správě proniká i na nižší než národní úrovni správy, vzhledem k tomu, že regiony nemají srovnatelnou kapacitu a kompetence investovat do inovací.

ESPON přizpůsobuje podnikatelský stát definovaný Marianou Mazzucato kapacitám a kompetencím regionů, přičemž bere v úvahu, že podnikatelský region není subnárodní kopií podnikatelského státu. Jedná se o typ regionu, který umožňuje příliv společenského inovačního know-how z jiných regionů se strukturální inovační kapacitou, čímž zvyšuje mezní společenské přínosy, aniž by poškozoval nebo odváděl podnikatelské aktivity v rámci regionu i mimo něj. Program ESPON používá termín „podnikatelsky orientovaná regionální správa“ k popisu souboru pozorovaných procesů, které společně kvalifikují region jako podnikatelský.

2

Příspěvek programu ESPON: model podnikatelsky orientované regionální správy a podklady pro něj

Program ESPON konstatuje, že některé regionální orgány veřejné správy vykazují podnikatelské chování, neboť usilují o sociální a environmentální přínosy pro své komunity. V prostředí s nedostatkem inovací se dočasně spojují s inovátory ze soukromého sektoru z regionů s vyšším potenciálem pro společenský tok know-how (obr. 2a), přejímají externí know-how a obohacují své regionální trhy novými příležitostmi (obr. 2b). Tyto příležitosti jsou objevovány místními firmami, které na ně následně reagují činnostmi zvyšujícími společenskou hodnotu na regionálních trzích (obr. 2c). Regionální orgány tak vystupují jako podnikatelé, aniž by přebíraly roli podniků. To znamená, že orgány veřejné správy shromažďují a syntetizují informace rozložené v prostoru, čase a typech právních subjektů tak, aby získaly sociální, ekonomickou a environmentální hodnotu pro své komunity. To je zásadní rozdíl oproti tradičním inovačním politikám. Ne každý region je předurčen k tomu, aby vytvářel společenské inovace, ale každý region je schopen využít existující společenské inovační toky a znovu využít získané know-how ve prospěch místních komunit a přizpůsobit se prostorovým a strukturálním podmínkám. To je podstata podnikatelského jednání – vytváření sebeposilující společenské hodnoty z podhodnocených a/nebo neuznaných zdrojů prostřednictvím přístupu k prostorově vnějšímu know-how se společenskou hodnotou.

Níže popsané charakteristiky podnikatelsky orientované regionální správy jsou založeny na důkazech z projektů financovaných z rámcového programu EU pro výzkum a inovace Horizon 2020 a na patentových údajích z PATSTAT Global. Jednotkou analýzy je NUTS3 zahrnující všechny regiony EU, ESVO, Spojené království, západní Balkán a Turecko. ESPON využívá dlouhodobá data v časovém období 2014 a 2021, shromážděná pro 1514 regionů NUTS3. Údaje o projektech a organizacích programu Horizon 2020, které byly vybrány za účelem odhadu meziregionálního společenského transferu know-how zprostředkovaného orgány veřejné správy, pocházejí z tzv. inovačních akcí a výzkumných a inovačních akcí rámcového programu. Volba omezit vzorek na tyto akce je vysvětlena jejich povahou – zaměřují se na inovace, které jsou připraveny k tržní replikaci nebo se jí blíží, a umožňují zapojení veřejných orgánů, např. do řízení společenských inovací. To jsou nezbytné předpoklady pro meziregionální přenos společenského know-how s komerční hodnotou. Údaje vybrané za účelem odhadu reakcí firem na společenské výzvy zahrnují další typy relevantních opatření, jakými jsou koordinační a podpůrná opatření, zadávání veřejných zakázek v předobchodní fázi, zadávání veřejných zakázek na inovativní řešení a nástroje pro malé a střední podniky.

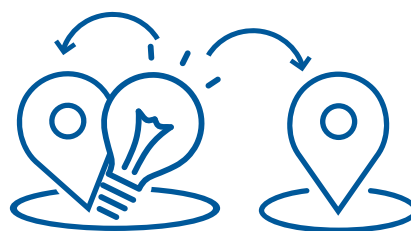
a)

Propojení s inovátory z regionů s vyšším potenciálem pro společenský tok know-how (např. prostřednictvím pilotáže).

b)

Nové využití know-how na základě regionálních společenských potřeb. Obohacení domácího trhu (např. prostřednictvím zadávání veřejných zakázek, otevřených dat, podnikatelského objevitelského procesu RIS3).

c)

Od reakcí k novým příležitostem: společenské inovace, investice, zapojení do společenských akcí v regionu a na nových trzích.

Obr. 2: Posloupnost procesů tvořících podnikatelsky orientovanou regionální správu

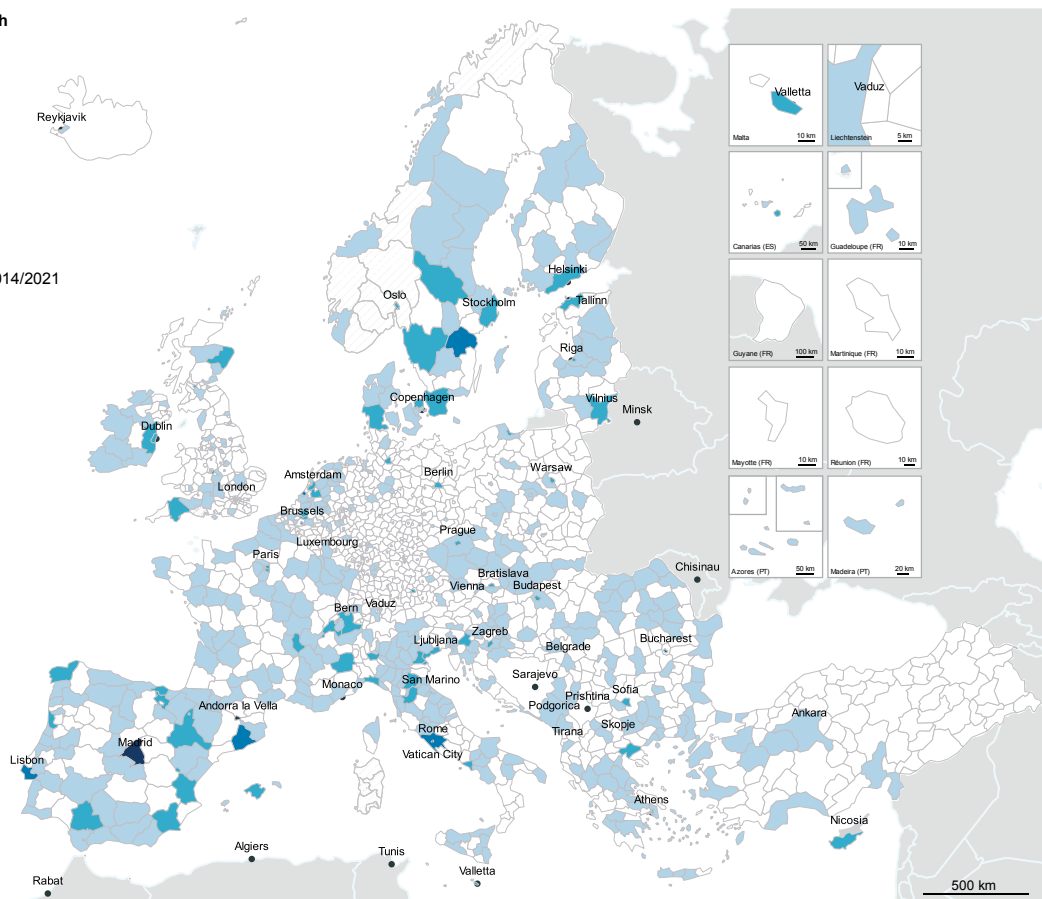
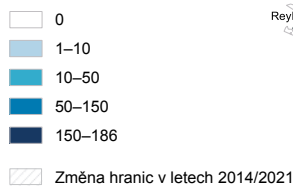
Obr. 3: Síť meziregionálních inovačních toků s technologickými prvky relevantními pro šest společenských výzev v letech 2014–2021

1. Regionální orgány působí jako aktéři změn v prostorově omezené společenské inovační síti

Program ESPON zkoumal přirozeně se vyskytující meziregionální toky společenského know-how, přičemž se zabýval patentovými přihláškami s technologickými prvky relevantními pro alespoň jednu ze šesti společenských výzev [Frietsch et. al., 2016] a s partnery z alespoň dvou různých regionů NUTS3 v EU, ESVO, Spojeném království, západním Balkánu a Turecku. Na základě toho byly pro každou ze šesti výzev (obr. 1) a pro všech 6 výzev dohromady (obr. 3) vytvořeny sítě spolupráce v oblasti společenských inovací, aby bylo možné ukázat, jak se projevují přirozeně se vyskytující toky know-how s hodnotou společenských inovací.

Z důkazů vyplývá, že společenské inovační toky jsou prostorově zachyceny, tedy jsou díky strukturální příbuznosti přístupnější sousedním regionům. Šíření společenských inovací má tendenci v rámci státních hranic prosperovat, přičemž se očekává, že nováčky v oblasti společenských inovací se objeví v zemích s hustšími sítěmi společenských inovací založených na spolupráci. To by předpokládalo prohlubující se marginalizaci regionů na periferii nebo mimo síť spolupracujících společenských inovací. Program ESPON nicméně konstatuje, že některé regionální orgány se začínají usilovat o zmírnění prostorového znevýhodnění pozorovaného v přirozených tocích společenských inovací (obr. 4), a to zapojením se do meziregionálních misí, transformačních partnerství a experimentů [Evropská komise, 2020].

Počet projektů společenských inovací ve veřejném sektoru společně s inovátory trhu z jiných regionů

Obr. 4: Společenské inovační projekty orgánů veřejné správy v letech 2014–2022

2. Reakce firem na společenské výzvy jsou spojeny s opatřeními veřejných orgánů.

Program ESPON zjistil pozitivní korelaci mezi zapojením regionálních veřejných orgánů do společenských inovací s tržními inovátory z jiných regionů na jedné straně a následným zapojením regionálních podniků do společenských inovací na straně druhé (obr. 5). Výsledky analýzy ukazují, že v průměru je každý projekt regionálních veřejných orgánů ve společenských inovacích s tržními inovátory z jiných regionů spojen s jedním nezávislým společenským inovačním projektem podniku z téhož regionu. Toto zjištění vychází z projektů společenských inovací, u nichž orgány veřejné správy a firmy podepisují smlouvy ve stejném roce nezávisle na sobě, a nikoli náhodné spojení rozhodnutí připojit se k takovým projektům vypovídá o koordinovaném procesu v rámci regionů (obr. 2b). Navíc existuje významná souvislost mezi rozhodnutími firem vstoupit do projektu společenských inovací a již probíhajícími projekty společenských inovací s účastí regionálních orgánů, které vykazují potenciál pro přenos know-how v této oblasti. To lze interpretovat jako prostředí utvářené nebo alespoň ovlivňované veřejnými orgány, které pomáhá nasměrovat podniky, jež se nebojí riskovat, při hledání nových příležitostí, jež sladují komerční a společenské zájmy. Toto chápání je v souladu s tvrzením M. Mazzucátové

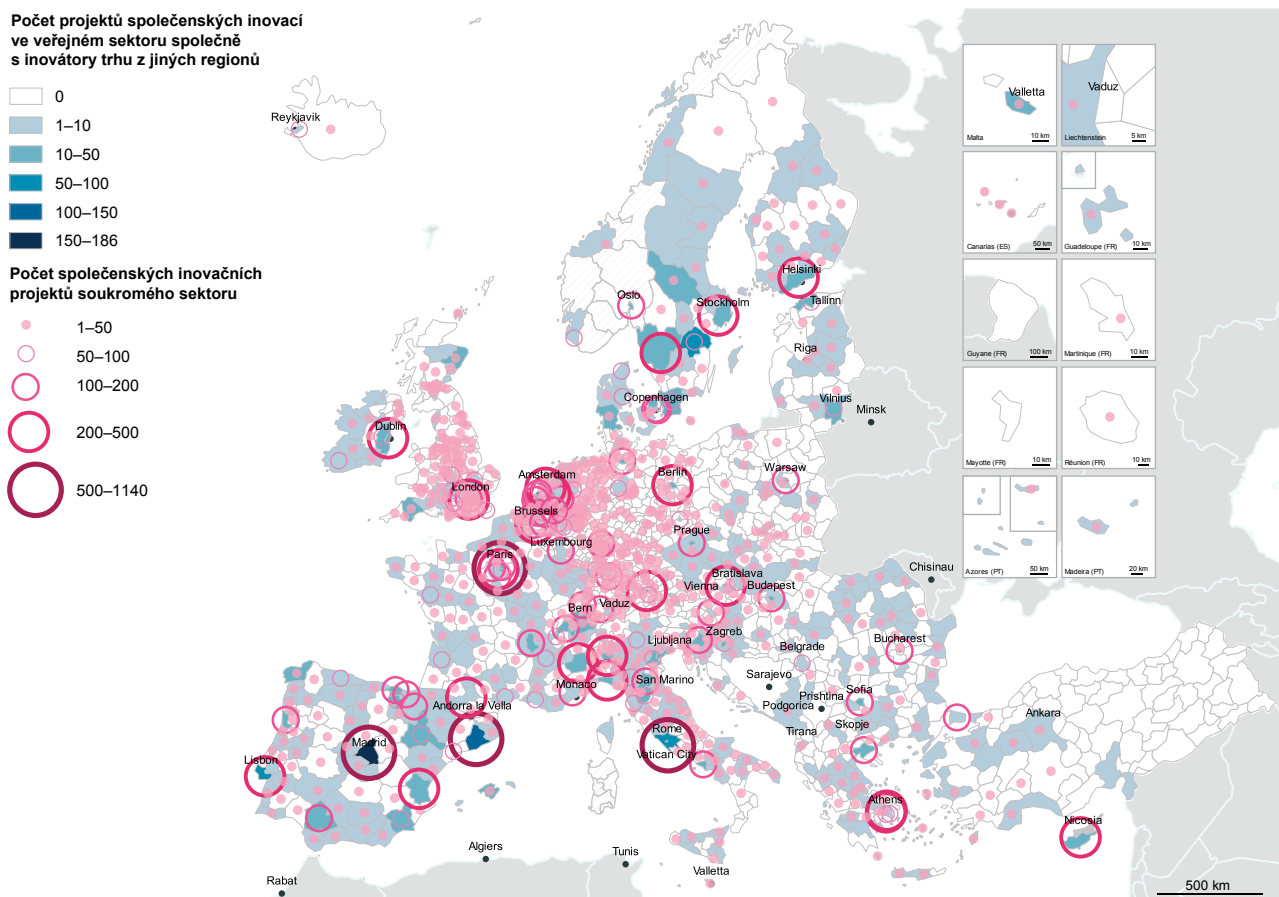
[2015] o pozitivních účincích veřejných opatření, která přitahují společenské podnikatelské investice, k nimž by jinak nedošlo (obr. 6).

3. Veřejné orgány nacházejí potenciál pro společenský transfer know-how

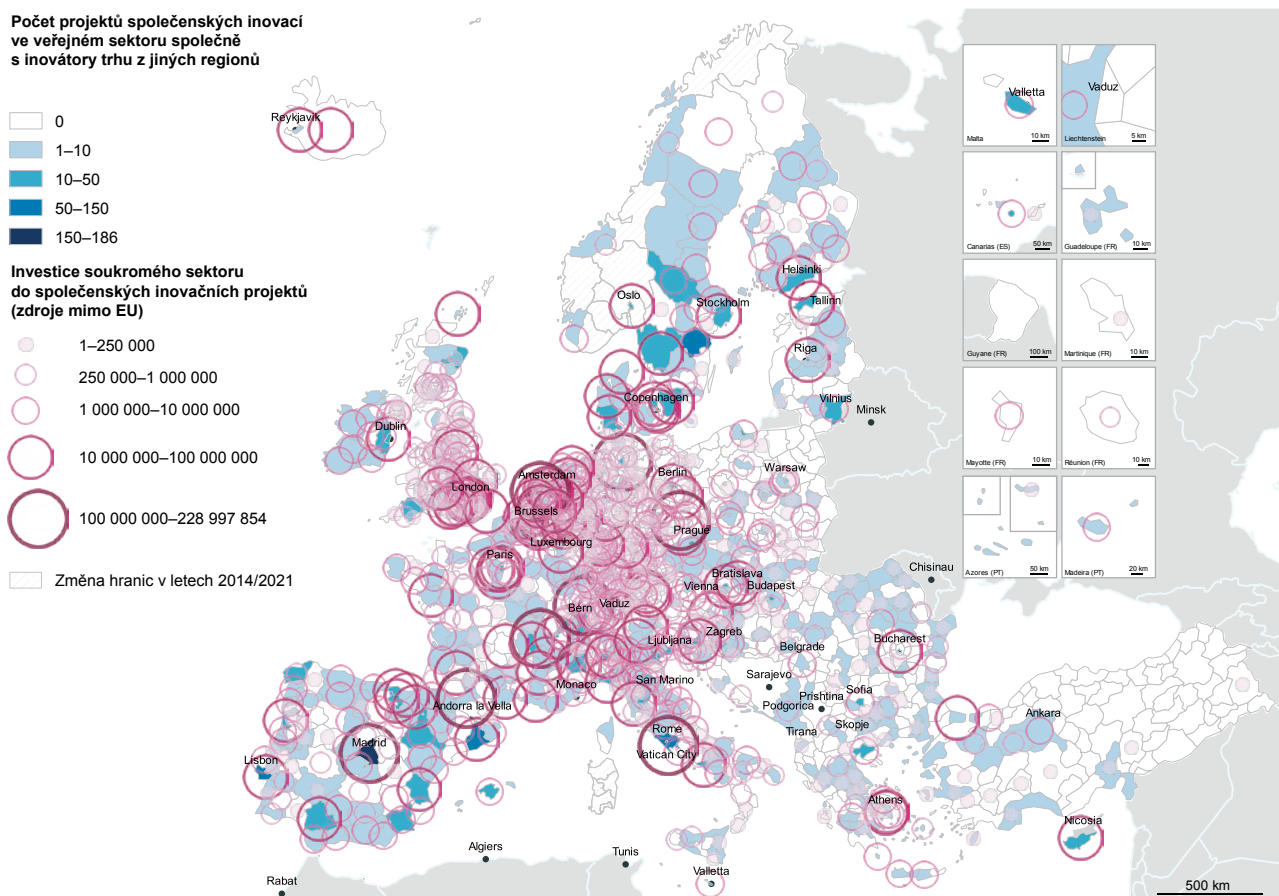
Předchozí zkušenosti regionálních orgánů s partnerstvím s inovátory z regionů s vyšším potenciálem pro společenský tok know-how mají rovněž významný pozitivní vliv na společenské inovační projekty firem. Tento potenciál (obr. 7) vyplývá z relativní pozice partnerských regionů v síti spolupracujících společenských inovací.

Čím více meziregionálních vazeb region získá prostřednictvím společných patentových přihlášek s jinými regiony, tím vyšší je potenciál pro společenský odliv know-how. Obrázek 8 ukazuje 20 největších „dárců“ společenských inovací v Evropě v letech 2014–2022. Čím vyšší je stupeň centrality, tím silnější je těžiště regionu v rámci sítě a tím vyšší je jeho afinita k meziregionálnímu transferu společenského know-how. To znamená, že domácí inovátoři mají tendenci spoluvytvářet společenskou inovační hodnotu s inovátory z jiných regionů a sdílet tak své know-how.

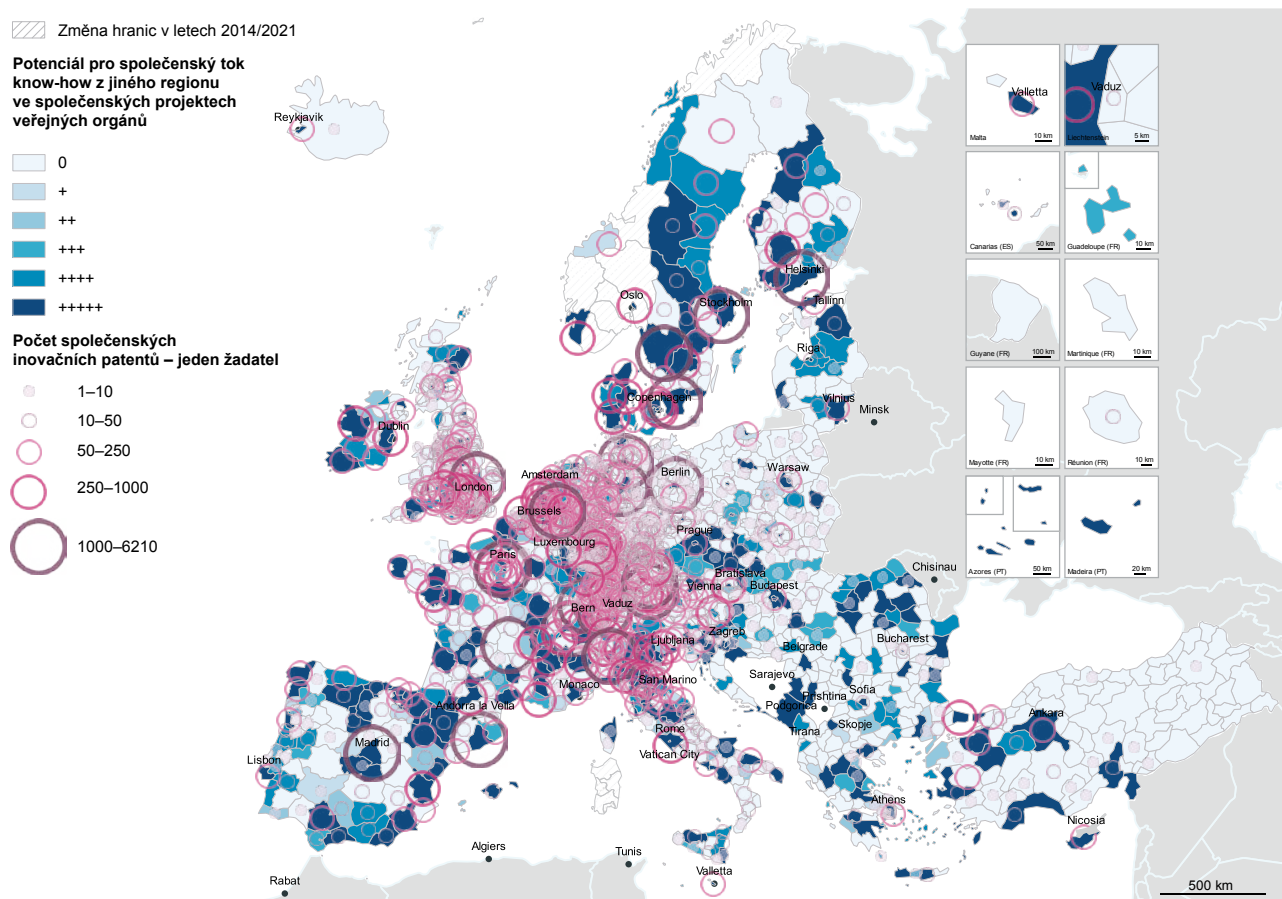

Obr. 5: Společenské inovační projekty veřejných orgánů a firem v letech 2014–2022

Obr. 6: Investice firem do projektů společenských inovací v letech 2014–2022

Obr. 7: Nejvyšší potenciál přílivu společenského know-how prostřednictvím projektů společenských inovací v letech 2014–2022

Paris city (FR)	9008	9790	1297	1	0	321	50,178,193	1080	86	4
Stockholms län (SE)	7676	2284	1938	2	4	288	70,213,346	338	48	5
München (DE)	6854	10524	1973	11	0	168	51,377,130	437	12	3
Paris Hauts-de-Seine (FR)	4669	6830	1422	2	5	381	94,117,898	38	4	1
Skåne län (SE)	3535	1476	1139	1	0	90	13,706,145	100	20	5
Berlin (DE)	3448	3389	1193	1	1	266	27,790,611	256	17	6
Stuttgart (DE)	3192	4248	877	3	3	75	14,114,849	19	3	0
Lyon-Rhône (FR)	2974	2632	610	2	0	139	34,742,986	101	33	7
Paris Yvelines (FR)	2764	4102	743	10	3	173	77,319,794	35	1	0
Helsinki-Uusimaa (FI)	2462	1714	2199	13	3	256	32,066,995	511	25	4
Isère (FR)	1946	2553	545	1	0	61	28,006,683	38	8	1
Graz (AT)	662	680	326	10	5	114	10,144,746	184	4	3
Vestjylland (DK)	576	858	254	3	1	40	14,973,851	0	6	0
Veluwe (NL)	461	393	222	1	0	69	2,946,451	308	2	0
Pyrénées-Atlantiques (FR)	453	410	60	1	0	27	7,118,757	14	2	1
Osrednjeslovenska (SI)	398	199	88	1	2	173	18,163,294	246	20	1
Noordoost -Noord-Brabant (NL)	389	496	245	1	0	50	7,000,342	4	4	1
Regensburg (DE)	381	357	54	1	0	13	945,505	11	1	0
West-Noord-Brabant (NL)	365	545	605	2	0	51	12,930,540	7	4	1
Monza e della Brianza (IT)	339	496	125	1	1	32	3,414,579	2	1	1

Nejvyšší stupeň centrality 14–22
Společenské patenty (meziregionální)
Společenské patenty (jednotlivé)
Podklady práv duševního vlastnictví
Nová práva duševního vlastnictví
Společenské inovační projekty firem
Soukromé investice do společenských inovací ze států mimo EU
Společenské inovační projekty univerzit a výzkumných ústavů
Společenské inovační projekty veřejného sektoru
Podnikatelská brikoláž

Obr. 8: 20 největších odbytí společenských inovací v Evropě v letech 2014–2022

								
	A	B	C	D	E	F	G	H
Cantabria (ES)	26	1,792,728	13	13	21	21	15	4
Trenčiansky kraj (SK)	4	118,481	10	20	9	38	6	1
Goriška (SI)	18	2,026,234	17	24	9	16	6	0
İzmir (TR)	8	101,425	39	30	21	23	2	5
Malta (MT)	36	3,645,278	120	45	34	50	9	12
León (ES)	11	1,257,302	20	13	2	5	1	2
Ankara (TR)	50	3,022,063	83	43	21	50	9	20
Sofia (BG)	125	5,863,668	20	22	26	37	10	12
Arr. Oostende (BE)	7	210,051	13	86	25	16	10	4
Rīga (LV)	39	14,214,494	36	21	6	21	6	4
București (RO)	166	20,752,901	30	27	17	32	8	12
Oldenburg (DE)	7	88,092	16	93	23	48	6	5
Glasgow (UK)	43	2,483,905	98	66	26	31	9	28
A Coruña (ES)	22	801,144	76	46	15	24	10	16
Lubelski (PL)	4	72,806	22	23	11	11	11	14

Společenské inovační projekty firem   Soukromé investice do společenských inovačních projektů   Počet patentů se společenskou vazbou

A   B   C   D   E   F   G   H

Obr. 9: 14–22 nejlepších regionů, které se účastní projektů s velmi vysokým potenciálem pro přenos know-how. Zleva doprava: reakce domácích firem na společenské výzvy s agregovanými hodnotami v letech 2014–2021:

A) celkový počet společenských inovačních projektů firem;

B) celkové investice soukromého sektoru do společenských inovačních projektů agregované na úrovni NUTS3 v EUR;

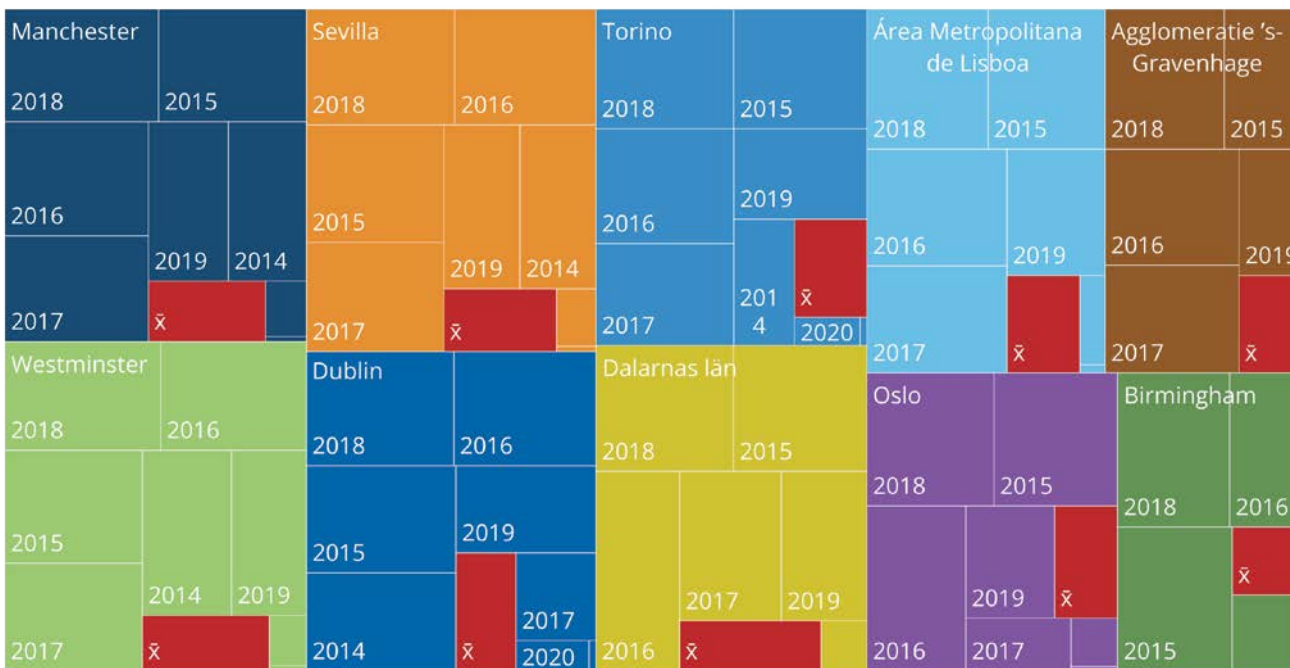
celkový počet přihlášených patentů s adresou v těchto regionech a obsahujících technologické prvky relevantní pro C) zdraví; D) potraviny/bioekonomiku, E) energetiku; F) mobilitu; G) klima a H) bezpečnost.

Čím více meziregionálních vazeb region získá prostřednictvím společných patentových přihlášek s jinými regiony, tím vyšší je potenciál pro společenský odliv know-how. Obrázek 8 ukazuje 20 největších „dárců“ společenských inovací v Evropě v letech 2014–2022. Čím vyšší je stupeň centrality, tím silnější je těžiště regionu v rámci sítě a tím vyšší je jeho afinita k meziregionálnímu transferu společenského know-how. To znamená, že domácí inovátoři mají tendenci spoluvytvářet společenskou inovační hodnotu s inovátory z jiných regionů a sdílet tak své know-how.

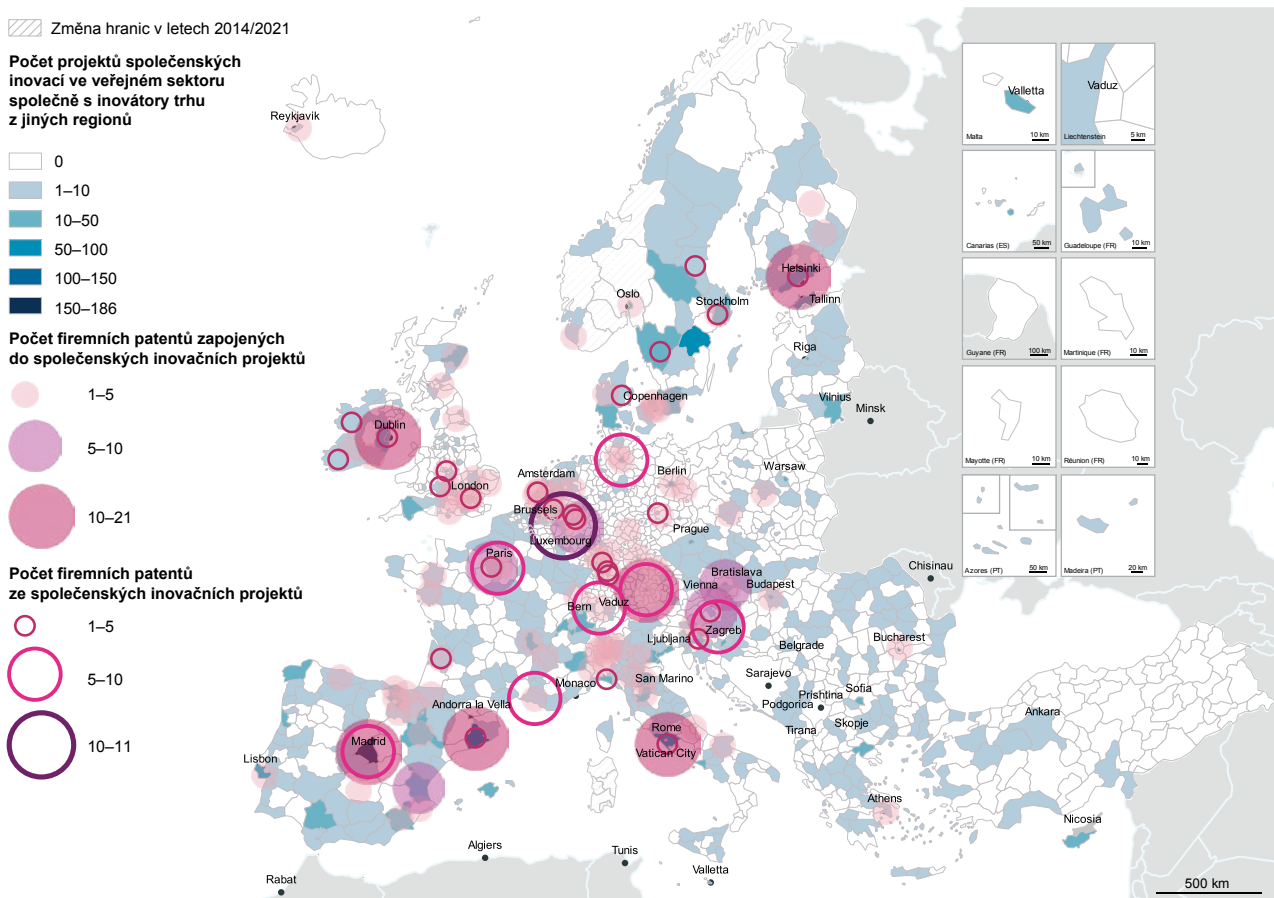
Není překvapivé, že počet společných patentů s technologickými prvky relevantními pro jednu nebo více společenských výzev převažuje nad počtem samostatných žádostí. Podklady práv duševního vlastnictví (Background Intellectual Property Rights, IPR) představují počet patentů, které inovátoři z těchto regionů přinášejí jako znalostní základnu pro nové projekty společenských inovací, zatímco nová práva duševního vlastnictví (Foreground IPR) odkazují na počet nových patento-

vých přihlášek z těchto regionů jako výsledek projektů společenských inovací. Účast firem a univerzit v projektech společenských inovací z těchto regionů dominuje, což potvrzuje vysokou míru ochoty inovátorů z těchto regionů zapojit se do nových společenských inovací ve vzájemné spolupráci. Podnikatelská brikoláž se týká počtu projektů veřejných orgánů z těchto regionů, které se kromě technologických inovací zabývají i podnikatelským modelováním a plánováním. Celkově podíl projektů podnikatelské brikoláže naznačuje, že veřejné orgány z těchto regionů mají omezený zájem o projekty, u nichž hrozí riziko vytlačení skutečného podnikatele.

Patnáct nejvýznamnějších případů s velmi vysokým potenciálem pro společenský tok know-how, které vznikly spojením orgánu veřejné správy z těchto regionů a inovátora z jiného regionu, je uvedeno na obrázku 9 shora dolů. Firmy z těchto regionů vykazují nízkou afinitu k meziregionálním společenským inovacím, což charakterizuje činnost orgánů veřejné správy.

Obr. 10: Deset nejlepších regionů, v nichž se orgány veřejné správy opakovaně zapojují do projektů společenských inovací s vysokým potenciálem pro meziregionální přenos know-how. x označuje průměrný potenciál přínosů pro regiony prostřednictvím projektů společenských inovací vytvořených v letech 2014–2021.

Obr. 11: Základní a nové duševní vlastnosti firem spojených s projekty společenských inovací

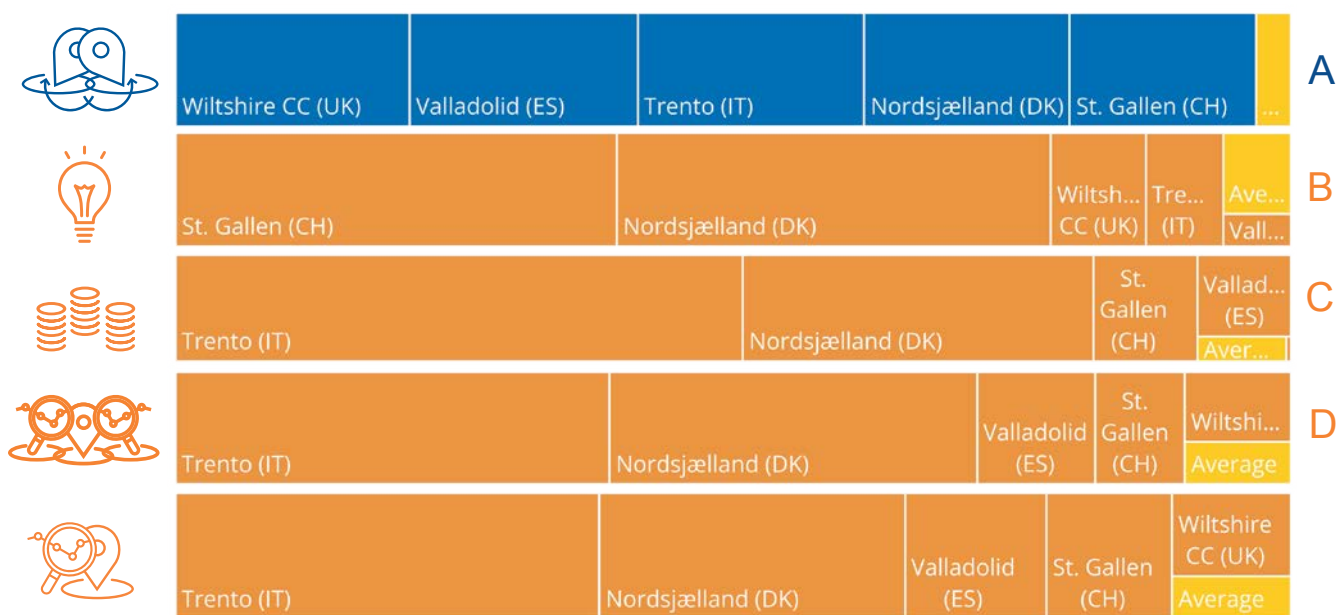
4. Regionální orgány se systematicky zapojují do vyhledávání společenského know-how v regionech

V desítku nejvýznamnějších regionů, které vykazují každoročně se opakující úsilí orgánů veřejné správy o navázání kontaktů s inovátory z regionů s vysokou afinitou k meziregionálnímu přenosu společenského know-how, jsou Dublin, Sevilla, Turín, Agglomeratie ,s-Gravenhage, Área Metropolitana de Lisboa, Dalarnas län, Manchester, Birmingham, Westminster a Oslo (obr. 10). Tyto regiony mají také dobré výsledky v oblasti patentových přihlášek s technologickými prvky relevantními pro společenské výzvy. Nejvíce patentových přihlášek, a to jak od jednotlivých přihlašovatelů, tak společných přihlášek mezi regiony, je v oblasti udržitelné mobility, následuje zdraví a potravin/bioekonomika. Tyto regiony mají tendenci spolupracovat s inovátory z Paříže a Mnichova, které vedou žebříček „dárců“ společenských inovací vykazujících nejvyšší afinitu k meziregionálním inovacím se společenskou i komerční hodnotou.

5. Regionální orgány projevují podnikatelskou bdělost

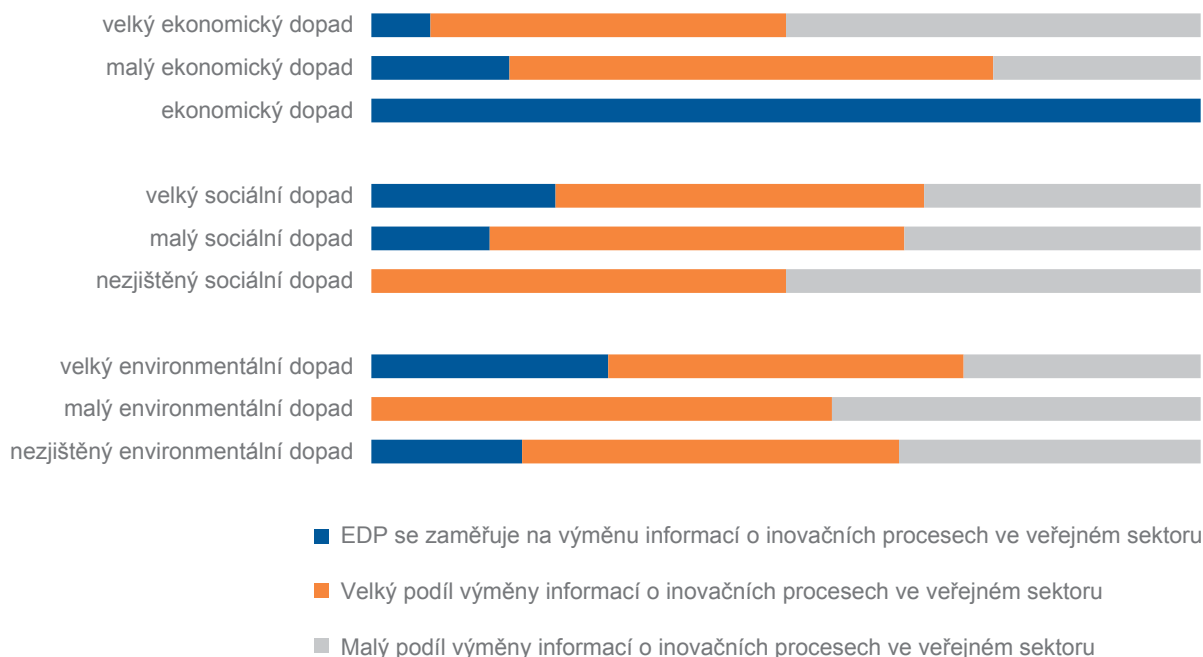
Spolupráce s podniky, které mají technologickou znalostní základnu a jsou ochotny ji sdílet pro budoucí společné inovace (obr. 11), je dalším znakem podnikatelské bdělosti, kterou projevují orgány veřejné správy. Chráněné duševní vlastnictví poskytované firmami projektovým partnerům vypovídá o důvěryhodných záměrech inovátorů investovat do kvalitního výstupu, který je zase přínosem pro regionální orgány prostřednictvím vedlejších efektů.

Na obrázku 12 jsou uvedeny příklady regionů, jejichž veřejné orgány vykazují podnikatelskou bdělost, tj. v rámci společných společenských inovačních projektů přistupují k zázemí duševního vlastnictví poskytnutého inovátory mimo jejich region. Všechny pět regionů je podle typologie měst a venkova Eurostatu středně velkých nebo blízkých městům a vykazuje nadprůměrné výsledky ve většině ukazatelů charakterizujících podnikatelskou regionální správu.

Obr. 12: Příklady podnikatelských regionů; (žluté sloupce = průměr)

- A) nejvyšší potenciál pro společenský tok know-how generovaný zapojením do společenských inovačních projektů;
- B) počet patentů na společenské inovace udělených v letech 2014–2021 a přihlášených s adresami v těchto regionech;
- C) celkové investice soukromého sektoru do projektů společenských inovací agregované na úrovni NUTS3 v EUR;
- D) účast firem ve společenských inovačních projektech s podepsanými smlouvami mezi lety 2014 a 2022 agregované na úrovni NUTS3;
- E) jedinečné firmy z těchto regionů zapojené do společenských inovačních projektů mezi lety 2014 a 2022.

Obr. 13: Monitorovaný dopad EDP a význam inovačních procesů ve veřejném sektoru podle dotazovaných manažerů EDP

6. Regionální orgány se zapojují do kultury otevřeného šíření společenských inovací s podniky a dalšími zainteresovanými subjekty ve svých regionech

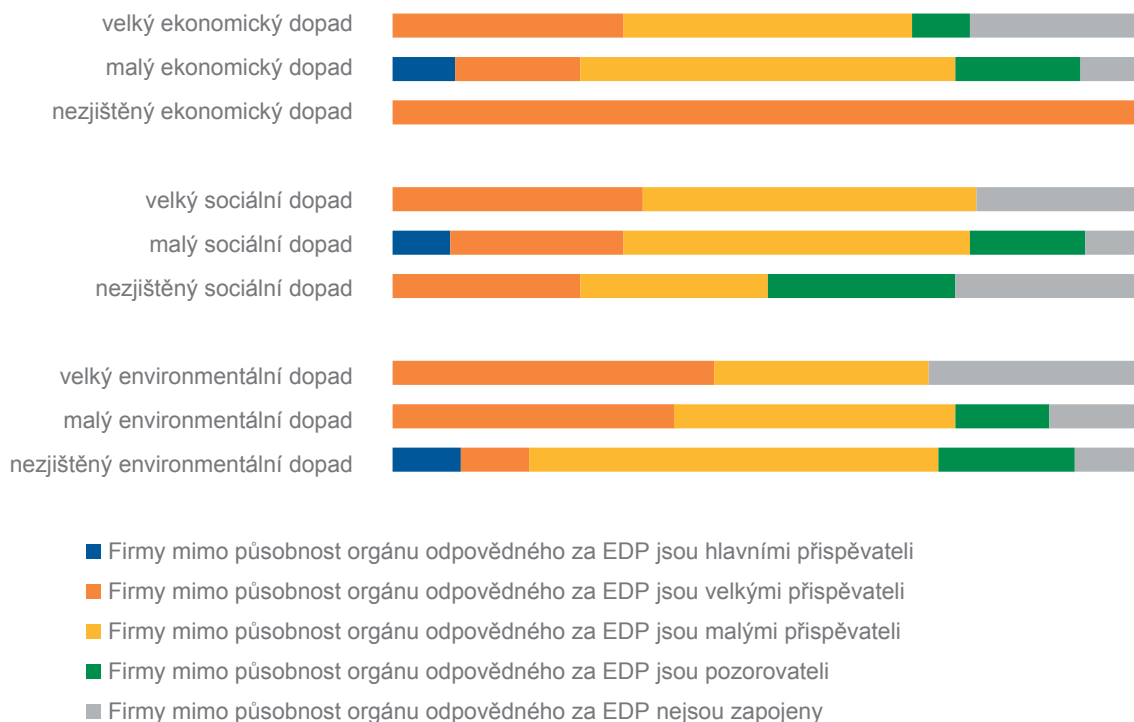
Studie programu ESPON poskytuje důkazy o významném vztahu mezi projekty společenských inovací, které spojují veřejné orgány s inovátory z jiných regionů na jedné straně a reakcemi domácích inovátorů na společenské výzvy na straně druhé. Mezi akcí a reakcí však probíhají v regionech další procesy, které předpokládají otevřenou kulturu šíření společenských inovací mezi regionálními orgány, firmami a dalšími aktéry společenských inovací.

Rozdílné strukturální, prostorové, politické, institucionální a kulturní podmínky znamenají velkou variabilitu možných kanálů společenského inovačního know-how v rámci regionů. Studie se proto zaměřuje na společný mechanismus známý jako Entrepreneurial Discovery Process (EDP), který slouží jako operační páteř inteligentní specializace (RIS3).

EDP je v regionech dobře znám a jeho argumentace stále platí – tradiční inovační politika by byla alokačně neefektivní v regionech, které nevykazují žádné zvlášt-

ní silné stránky v oblasti vědy a techniky. Namísto toho se veřejné investice do výzkumu a inovací musí sladit s ostatními výrobními aktivy specifickými pro dané místo. Důkazy programu ESPON podporují EDP jako politický nástroj k prosazení podnikatelsky orientované regionální správy. V této souvislosti provedl program ESPON průzkum mezi regionálními manažery RIS3 o aktuálně pozorovaném dopadu EDP a o tématech relevantních pro tuto studii, mimo jiné o úloze inovačních procesů ve veřejném sektoru (obr. 13) a míře otevřenosti vůči firmám se sídlem mimo jurisdikci orgánu řídicího EDP (obr. 14).

Sedm z deseti dotázaných manažerů EDP potvrzuje, že projekty programu Horizon 2020, v nichž je region zastoupen, jsou v rámci EDP relevantní. To potvrzuje důkazy programu ESPON o podnikatelsky orientované regionální správě. Zatímco role firem z jiných regionů, inovační model orgánu veřejné správy a klíčové předpoklady podnikatelsky orientované regionální správy jsou spojeny s příznivým hodnocením dopadu EDP mezi dotazovanými manažery EDP, tyto dva aspekty nejsou všude stejně oceňovány, což vyžaduje politickou pozornost v kontextu strategií RIS3 a S4+.

Obr. 14: Sledovaný dopad EDP a role firem z jiných regionů v rámci EDP

7. Podnikatelsky orientovaná regionální správa není závislá na zeměpisné poloze

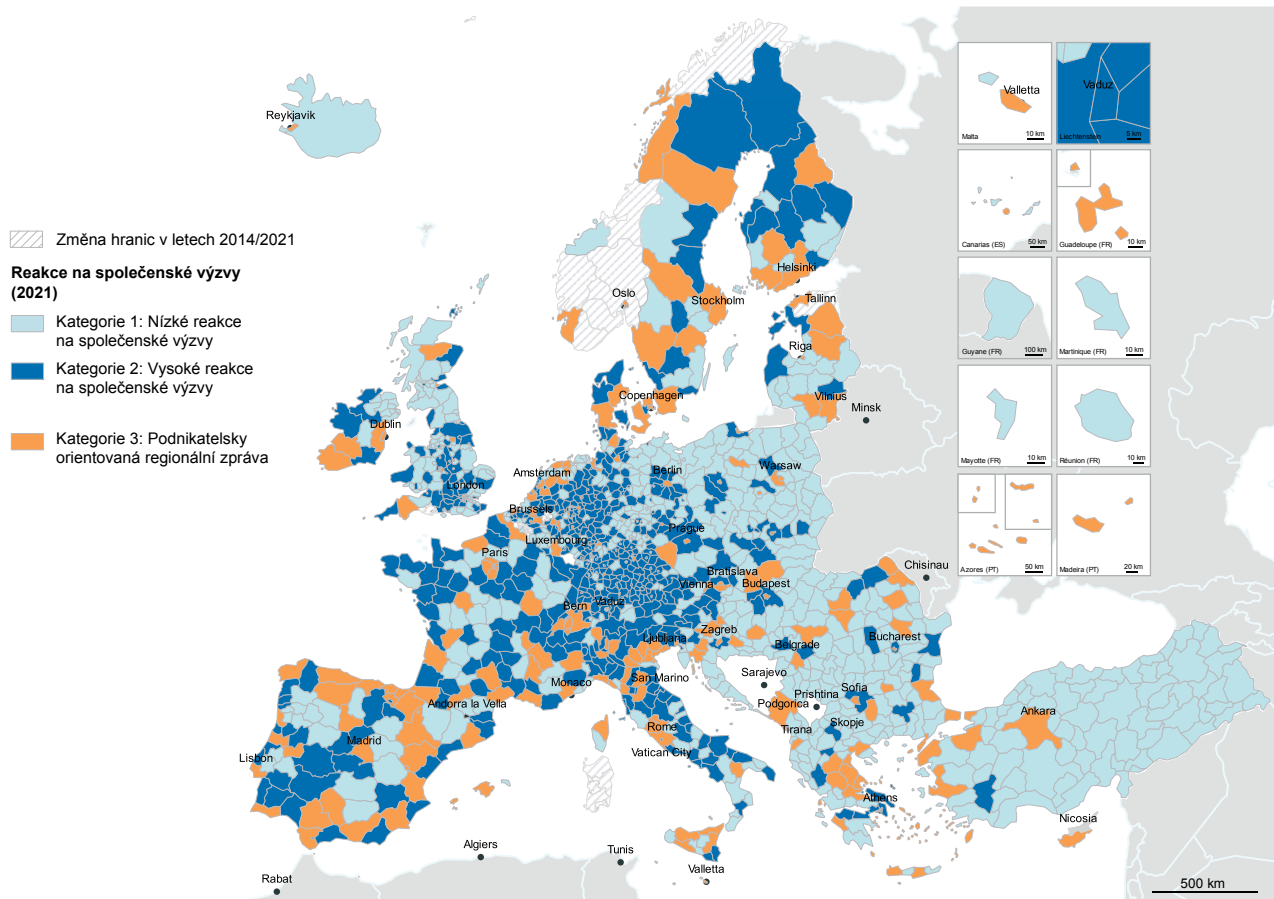
Na základě čtyř hlavních ukazatelů podnikatelsky orientované regionální správy zavedl program ESPON typologii regionů reagujících na společenské výzvy a odhadl pravděpodobnost, že regiony budou patřit do jedné ze tří kategorií (obr. 15):

- Nízká reakce na společenské výzvy: nízká pravděpodobnost patentových přihlášek se společenským významem, nízká pravděpodobnost účasti firem a veřejnosti na společenských inovačních projektech v celé Evropě a nízká pravděpodobnost vytváření potenciálu pro tok společenského inovačního know-how prostřednictvím propojení veřejných orgánů s inovátory z jiných regionů.
- Vysoké tržně orientované reakce na společenské výzvy: vysoká pravděpodobnost pro patentové přihlášky se společenským významem, střední pravděpodobnost pro zapojení firem do projektů společenských

inovací v celé Evropě, nízká pravděpodobnost pro účast veřejnosti v projektech společenských inovací v celé Evropě a pro vytvoření potenciálu pro tok know-how v oblasti společenských inovací prostřednictvím propojení orgánů veřejné správy s inovátory z jiných regionů.

- Podnikatelsky orientovaná regionální správa: vysoká pravděpodobnost ve všech čtyřech ukazatelích, tj. patentové přihlášky se společenským významem, zapojení firem a veřejných orgánů do společenských inovačních projektů v celé Evropě a vytváření potenciálu pro společenské inovační know-how prostřednictvím propojení veřejných orgánů s inovátory z jiných regionů.

Na rozdíl od druhé kategorie a tradičních vzorců vztahu centra a periferie v rámci monitorování inovací v EU vykazuje podnikatelsky orientovaná regionální správa vyváženější geografické rozložení. Jedná se o stále prostorově roztříštěné sledování, které však je provázáno snadno přijatelnými a nízkonákladovými opatřeními.

Obr. 15: Typologie regionů reagujících na společenské výzvy

8. Mezuregionální mise, transformační partnerství a experimentování nevytláčují podnikání

Program ESPON poskytuje důkazy o tom, že ne každé zapojení veřejných orgánů do projektů společenských inovací lze považovat za podnikatelsky orientovanou regionální správu. Studie zjišťuje významnou korelaci mezi odchodem firem z trhu a záměrem projektů, na nichž se podílejí firmy, veřejné orgány, univerzity a výzkumné organizace, zapojit se do podnikatelské činnosti a následně

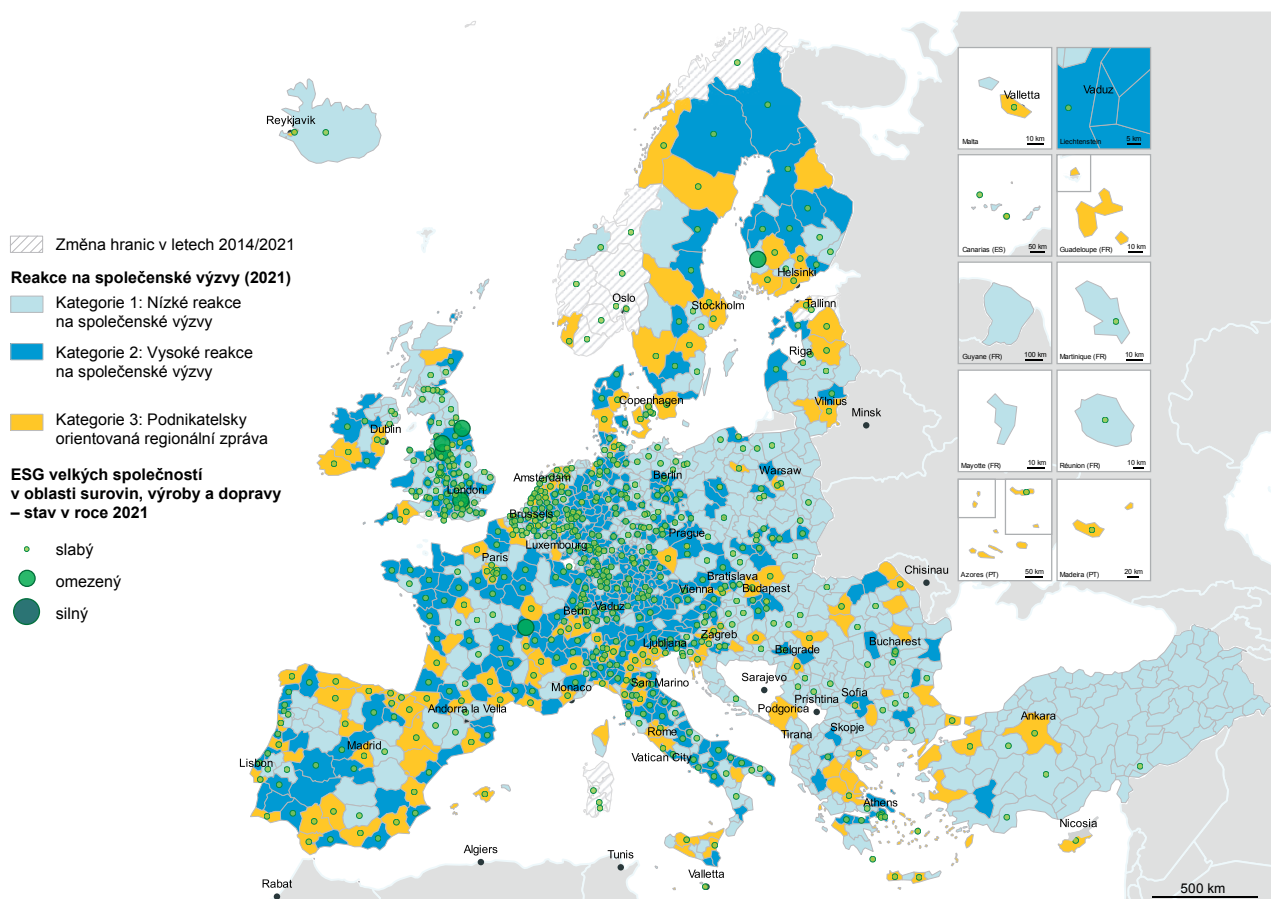
do ekonomického přivlastňování společně vyvinutých inovací. Takové projekty jsou vedeny dobrými úmysly, ale vytvářejí nezamýšlenou škodlivou pobídku, která znehodnocuje původní záměr projektu a zabraňuje následným účinkům.

Studie konkrétně zjistila, že projekty společenských inovací, na nichž se podílejí firmy, veřejné orgány a univerzity/výzkumná centra v programu Horizon 2020 zapojené do modelování, plánování a vývoje podniků, čelí odchodu firem častěji než nepodnikatelské projekty (obr. 16).

Obr. 16 Vztah mezi existencí firmy a podnikatelskou brikoláží v projektech společenských inovací programu Horizon 2020

Obr. 17: Průměrný stav ESG malých a středních podniků zapojených do projektů společenských inovací pro rok 2021

Na druhou stranu projekty společenských inovací, které nezahrnují podnikatelské vrstvy, si zachovávají zájem firem a potenciál pro přelévání společenského know-how napříč regiony. Program ESPON tuto podnikatelskou vrstvu, která často kopíruje vrstvu technologickou, označuje jako podnikatelskou brikoláž, tedy projektem navržené obchodní modelování omezující soukromou přijatelnost inovace ve snaze zvýšit mezní společenské přínosy. Studie nachází příklady obchodní brikoláže v projektové dokumentaci, včetně cílů, výstupů projektu a pracovních balíčků. Důležitou podmínkou pro podnikatelsky orientovanou regionální správu je tedy chybějící podnikatelská brikoláž jako projektem navržená návaznost na technologické inovace.

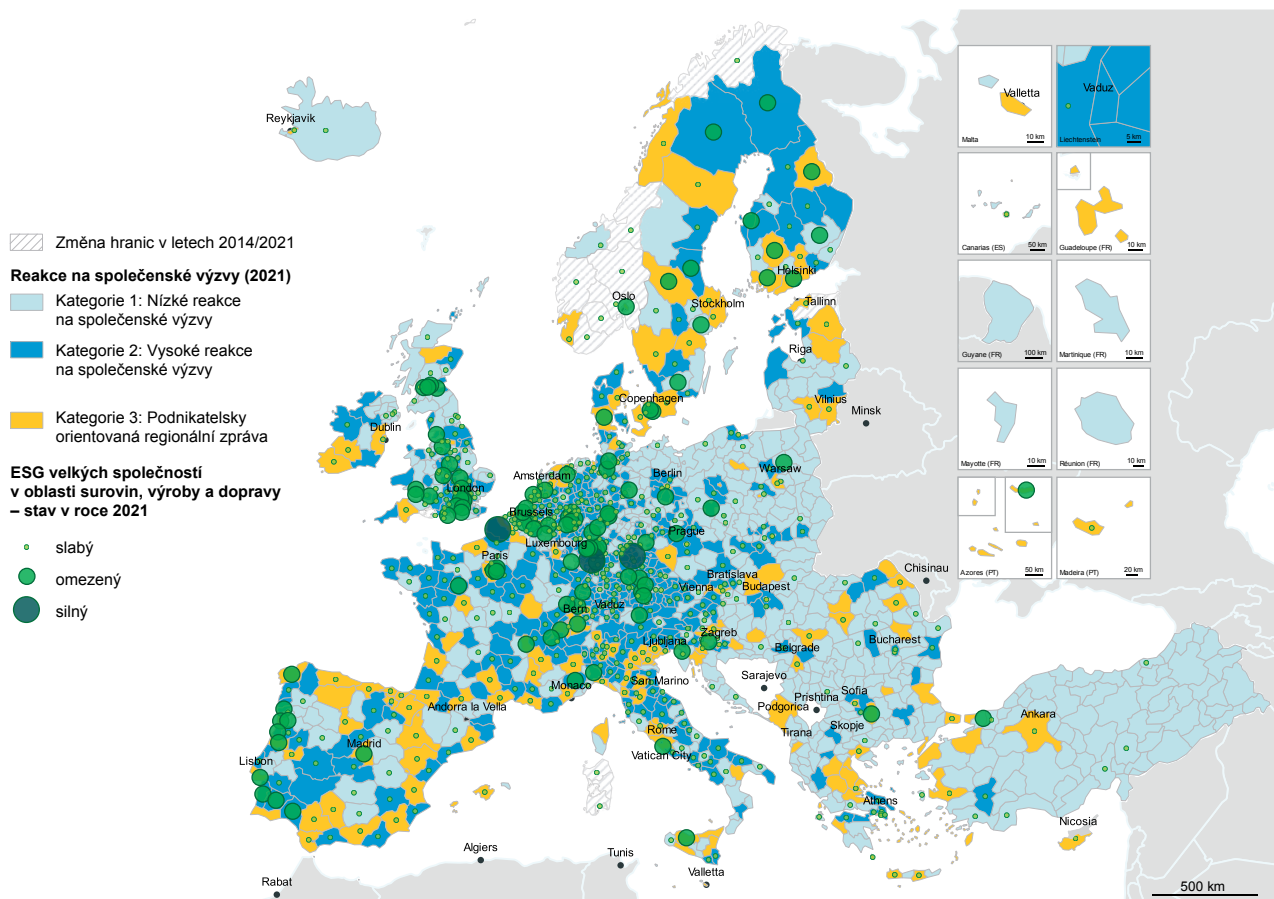
9. Očekávají se odpovědi od firem, které nedosahují dostatečných výsledků v parametrech udržitelnosti

Program ESPON využívá prediktor Moody's pro hodnocení environmentálního, sociálního a správního hodnocení (ESG) pro rok 2021 k přezkoumání předpokládané výkonnosti v oblasti udržitelnosti firem, které se účastní projektů společenských inovací rámcového programu

Horizon 2020. Prediktor skóre ESG používá metodiku bodování založenou na velikosti, odvětví a umístění, což umožňuje mít konzistentní přehled o všech firmách, které jsou předmětem zájmu.

Vzorek obsahuje 12 712 firem, které v letech 2014 až 2022 vstoupily do projektů programu Horizon 2020 v rámci pilíře „společenské výzvy“. Vzorek je rozdělen takto: 19 % velmi velkých podniků; 18 % velkých podniků; 29 % středních podniků; 34 % malých podniků. Velmi dobře reprezentuje účast firem v projektech společenských inovací programu Horizon 2020. Přibližně čtyřicet procent těchto podniků působí v odvětvích s pravděpodobnými negativními externalitami, konkrétně v odvětvích surovin, výroby a dopravy.

U naprosté většiny těchto podniků se předpokládá slabá výkonnost v oblasti životního prostředí, zapojení do společnosti a obchodního chování. Malé a střední podniky vykazují v průměru slabší celkové výsledky v oblasti ESG (obr. 17) ve srovnání s velkými podniky a korporáty (obr. 18). To potvrzuje předpoklad, že podnikatelsky orientovaná regionální správa nutí podniky, které dosahují slabších výsledků v oblasti společenské udržitelnosti, k společenské odpovědnosti a investicím.

Obr. 18: Průměrný stav ESG velkých společností zapojených do projektů společenských inovací pro rok 2021

3

Politická sdělení

Nováčci programu Horizon Europe

Přístup k prostorově exogenním informacím s celospolečenskou hodnotou je nevyužitým zdrojem a příležitostí při tvorbě regionální politiky. Společenské inovace nejsou výsadou regionů s vysokou inovační kapacitou. Každý region je schopen využít existující společenské inovační toky a znovu využít inovace ve prospěch místních komunit a přizpůsobit je prostorovým a strukturálním podmínkám. Více než 65 % regionů NUTS3 nemá žádné záznamy o účasti na projektech společenských inovací s tržními inovátory z jiných regionů v letech 2014–2022. Regionálním a místním orgánům se doporučuje překonat iracionální překážky a učinit z této praxe strategickou

prioritu doprovázející aktivity související s Evropským fondem regionálního rozvoje. Tato praxe se vyplatí. Jak se ukázalo, většina regionálních veřejných orgánů v oblastech s nízkou inovační kapacitou je schopna navázat spojení s geograficky vzdálenějšími regiony a získat tak přístup ke společenskému inovačnímu know-how, které se následně promítá do pevných reakcí na společenské výzvy v domácím prostředí. Pozornost regionálních politiků, kteří nemají zkušenosti s rámcovým programem, je upoutána zejména na projekty společenských inovací. Program ESPON má důkazy, že takové projekty disponují značným potenciálem pro předávání znalostí a podnikání se společenskou hodnotou.

Veteráni rámcového programu

Pouze čtyři procenta regionů zapojených do projektů společenských inovací s tržními inovátory z jiných regionů získala přístup ke stávajícímu duševnímu vlastnictví, které záměrně poskytl inovátor z jiného regionu jako znalostní základnu pro nové inovace v rámci projektů společenských inovací. Regiony, které získaly přístup ke stávajícím duševním vlastnostem, vykazují dobré výsledky v oblasti pevných reakcí na společenské výzvy v domácím prostředí. Základní duševní vlastnictví je ukazatelem kvality předpokládaného meziregionálního přelévání. Regionálními orgány, které hodlají vstoupit do nových partnerství v rámci programu Horizon Europe, se doporučuje, aby si prostudovaly prohlášení o stávajícím duševním vlastnictví v dohodách o konsorciu. Konsorcia se stávajícím duševním vlastnictvím pravděpodobně přinesou zúčastněným orgánům veřejné správy větší výhody. Kromě toho „zkratky“ pro inovátory v regionech se silnou gravitací ve společenské inovační síti mají významnou souvislost s různými reakcemi firem na společenské výzvy v domácím prostředí. Partnerství s inovátory z míst s velmi vyspělými regionálními inovačními systémy, jakými jsou Paříž, Mnichov, Berlín, Stuttgart, Helsinky nebo Stockholm, lze velmi doporučit.

Partnerství pro regionální inovace (PRI)

Nejvhodnějším nástrojem pro tematickou identifikaci podnikatelského řízení regionů je PRI. Pilotním projektům PRI se proto doporučuje zvážit první krok v posloupnosti podnikatelsky orientované regionální správy (obr. 2a), a to hledáním transformačních inovačních spoluprací s inovátory z jiných regionů, kteří vykazují vysokou koordinaci s meziregionální spoluprací v oblasti inovací se společenskou a komerční hodnotou. Rámcový program zůstává nejdůležitějším podpůrným prostředkem. Program ESPON přináší důkazy podporující principy určené k zavádění pilotních PRI a zasazuje se o jejich široké a včasné přijetí. Pro regiony, které se potýkají se strukturálními a kapacitními překážkami, představuje PRI rychlou cestu vedoucí k výhodám rámcového programu pro výzkum a inovace po trajektorii financované z více zdrojů směřující k transformačním inovacím.

Transformativní koalice a experimentátoři

ESPON poskytuje důkazy o pozitivní korelaci mezi výstupy firem ze společenských inovačních projektů a zapojením těchto projektů do podnikatelského modelování a podnikatelských plánů. Regionální orgány se

zdrží zapojení do aktivit, které představují riziko odklonu podniků obecně, a zejména od vrstvení podnikatelských rozměrů na kolaborativní triple-helix inovace.

Manažeři S4+

ESPON podporuje kontinuitu EDP s příslušnou úpravou udržitelnosti a zapojením stakeholderů. EDP je osvědčeným nástrojem opírajícím se o sociální kapitál a zkušenosti RIS3 a budoucích manažerů S4+. Současně program ESPON upozorňuje na důsledky podnikatelsky orientované regionální správy, jehož hlavním aktérem je regionální orgán, který projevuje podnikatelskou bdělost a přivlastňuje si exogenní znalosti. Jedná se o nutnou úpravu EDP, která ve svých počátcích předpokládá problém „principal-agent“. Znamená to, že orgány státní správy (zadavatelé) nedisponují možností předem určit, která nově vznikající odvětví mohou společnosti přinést vyšší užitek. Podnikatelsky orientovaná regionální správa předem prokazuje existenci znalostí, demonstruje jejich zdroje a přitahuje podnikatelské investice. Díky tomuto opětovnému vyrovnání informační asymetrie má EDP dobré předpoklady sloužit jako kanál podnikatelských příležitostí s celospolečenskou hodnotou, jejichž zdrojem jsou místa, na která domácí inovátoři jinak nemají z hlediska celospolečenských inovačních toků odpovídající spojení.

Entuziasté v prostředí s nedostatkem inovací

Důkazy z programu ESPON podporují myšlenku programu inovačních spolupracovníků pro veřejné orgány v regionech, které postrádají regionální inovační systém vedený průmyslem. Analogicky k pilotní akci v rámci programu Horizon 2020 určené na podporu malých a středních podniků a začínajících podniků při náboru postdoktorandů z jiných zemí na podporu podnikatelského inovačního záměru může funkce inovačního spolupracovníka pro regionální správu nabýt podoby rámce podpory budování kapacit s podporou ESIF pro společenské inovační mise stanovené veřejným orgánem. Regionální orgány, které jsou pověřeny misemi, budou čelit podobným výzvám jako soukromé a ziskové subjekty, jejichž inovační mise zahrnují vysoké frikční náklady při hledání vhodných talentů. Společenské mise vyžadují dobrou kombinaci technologických, finančních, ekonomických a veřejně politických znalostí, které při absenci prokázaných podnikatelských schopností regionálních orgánů mohou pomoci nastartovat samopohybný proces podnikatelsky orientované regionální správy. Program Innovation Associate for Regional Governance tak může přispět

k úsilí zaměřenému na snížení nerovnováhy ve vztahu k podnikatelským schopnostem ve veřejné správě, které jsou klíčové pro prostorově spravedlivou změnu paradigmatu směrem k poslání veřejné politiky v regionech.

Programy Interreg a jejich příjemci

Programy Interreg, zejména ty, jejichž specifické cíle zahrnují inovace, podnikání a budování kapacit, jsou vhodným a pravděpodobným politickým nástrojem pro katalyzování společenských inovačních toků v regionech. V roce 2019 vyhlásil program Interreg Central Europe experimentální výzvu „kapitalizace prostřednictvím koordinace“ zaměřenou na výsledky projektů financovaných EU v oblasti technologických a sociálních inovací

z programů, jako je Horizon 2020. Důvodem bylo, že tyto výsledky mohou být přínosem pro územní výzvy v oblasti spolupráce. Zároveň se jednalo o signál směrem k rámcovému programu, který ukazuje na nutnost přistupovat k inovační politice optikou územních potřeb. Zejména asymetrické územní účinky plynoucí z velkých společenských výzev dokazují potřebu zahájit inovační politiku zaměřenou na poslání, která se stala hlavní zásadou nového rámcového programu Horizon Europe. Experimentální výzva pro střední Evropu byla slibným signálem, který ukazuje ochotu orgánů Interreg snížit averzi k riziku ve prospěch oblasti spolupráce, a který je dobrým příkladem podnikatelsky orientované regionální správy v nadnárodním měřítku. Je vhodné v podobných akcích pokračovat a rozšířit je i v dalších programech, aby byly co nejlépe využity zdroje programů Interreg určené na společenské inovace.

Literatura

European Commission, Directorate-General for Research and Innovation, Geels, F. (2020) Transformative innovation and socio-technical transitions to address grand challenges, Publications Office, <https://data.europa.eu/doi/10.2777/967325>

Foray, D. (2014). From smart specialisation to smart specialisation policy. *European Journal of Innovation Management*, vol. 17, no. 4, pp. 492-507.

Foray, D., David, P. A., and Hall, B. (2009). *Smart Specialisation: The Concept. Knowledge for Growth: Prospects for Science, Technology and Innovation*. Luxembourg, Publications Office of the European Union.

Frietsch, R., Neuhäusler, P., Rothengatter, O. and Jonkers, K. (2016). Societal Grand Challenges from a technological perspective: Methods and identification of classes of the International Patent Classification IPC. *Fraunhofer ISI Discussion Papers - Innovation Systems and Policy Analysis*, No. 53, Fraunhofer-Institut für System- und Innovationsforschung ISI, Karlsruhe

George, G., Howard-Grenville, J., Joshi, A. and Tihanyi, L. (2016). Understanding and tackling societal grand challenges through management research. *Academy of Management Journal*, 59, 1880–95.

Lehtola, V. V. and Stähle, P. (2014). Societal innovation at the interface of the state and civil society, *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 27:2, 152-174.

Mazzucato, M. (2015). *The Entrepreneurial State*. Anthem Press

Schot, J.W. and Steinmueller, E. (2018). Three frames for innovation policy: R&D, systems of innovation and transformative change, *Research Policy*, 47, 1554-1567.

Voegtlin, C., Scherer, A., Stahl, G. and Hawn, O. (2022). Grand Societal Challenges and Responsible Innovation. *Journal of Management Studies*. 59. 1-28. [10.1111/joms.12785](https://doi.org/10.1111/joms.12785).

EU2022.CZ

ESPON

**Co-funded by
the European Union**
Interreg

espon.eu

ESPON 2030

ESPON EGTC
11, Avenue John F. Kennedy
L-1855 Luxembourg
Lucembursko
Tel.: +352 20 600 280
e-mail: info@espon.eu
www.espon.eu

ESPON EGTC je jediným příjemcem kooperačního programu ESPON 2020. Každou operaci v rámci tohoto programu realizuje ESPON EGTC a spolufinancuje Evropský fond pro regionální rozvoj, členské země EU a partnerské země Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko a Spojené království.

Obsah této publikace nemusí reflektovat názory Monitorovacího výboru programu ESPON 2020.

Autor: Vassilen Iotzov

Redakční tým: Wiktor Szydarowski, Andreea China, Viktor Květoň

Konzultace: Milada Hroňková, Pavel Lukeš, Miroslav Daněk, Martina Karkošková

ISBN: 978-2-919816-67-5 (anglická verze)
ISBN: 978-80-7663-038-3 (česká verze)

© ESPON 2030

Anglické vydání:
ESPON EGTC, prosinec 2022

České vydání:
Ústav územního rozvoje, prosinec 2022

Překlad: Lubor Frídrieh
Redakce české verze: Lubor Frídrieh a Milada Hroňková

Přetisk povolen, pokud je uveden zdroj a jeden výtisk odeslán na adresu ESPON EGTC

